

PONIEWOLNIE (34) *av*

Oba o oraz oba e jasne.

Sł stp brak, Cn s.v.. poniewoli, Linde XVI(XVIII) – XVIII w.

Pod przymusem, wbrew woli; niechętnie; non libenter Calag; coacte Vulg; necessitate, necessario, non sponte, per ultimam necessitatem Cn (34) : HistAl C8; A tak nie toć ieft modlitwą mrużyć poniewolnie [...] ábo pacierzmi kołátác/ ále to która przychodzi s fercá wiernego RejPos 214, 251v; RejZwierc 188; SkarJedn A, 253, 295; Unwillig. Poniewolnie. Non libenter. Calag 540a; ieśli mi Biskupstwo ná ktorem poniewolnie wšzedł/ wezmą: rad temu będę. SkarŻyw 413, 75, 334, 473; iż która mátká do tego fię ma/ iákoby corki fwe [...] áa wšzeteczność odála [!]/ wnet fię takowi ludzie dobrzy náyduia/ ktorzy dzieweczki takowe/ [...] czáfem poniewolnie od złych mátek biorą ReszHoz 129; WerKaz 303; LatHar 476; NAd to rofkázuiemy/ żeby Stołoweóo álbo Kolędy Rektorowie kościelni niewyciągáli nápotym od fwyh Párochianów poniewolnie. SarnStat 191.*

W przeciwstawieniach: »poniewolnie ... dobrowolnie (10), rozmyślnie, wolnie« (12): by fye potym drugi náuczył/ iż fye lepiey káždemu dobrowolnie niż poniewolnie wšpráwiedliwić GroicPorz dd3v; RejPos 227v, 248; RejZwierc 188v; Wolnie wwierzył. w Chryštuśa Páweł S. nie poniewolnie. SkarŻyw 81 marg, 238; CzechEp 385; NiemObr 43; WerKaz 305; Páście ftádo Boże [...] doglądáiac go nie poniewolnie/ áe dobrowolnie wedle Bogá WujNT 1.Petr 5/2 [przekłady i omówienia tego samego tekstu: RejPos 227, SkarŻyw 238, CzechEp, NiemObr], 1.Cor 9/17; VotSzl Dv.

W charakterystycznych połączeniach: poniewolnie brać, być zjednoczony (2), cierpieć, czynić [co], kazać [kogo] przywieść, odwozić [kogo] ([skąd, od czego]) (2), [kogo] pędzić (popędzać) (2), pozwolić [na co], usprawiedliwić się, utracić [co], uwierzyć, wejść, wyciągać [co od kogo], wypełnić [co]; poniewolnie popełniony.

Zwroty: »przymuszać poniewolnie« (1): Pan pokoy fwoy kościołowi fwemu zá nawiętłzy vpominek zoftáwić raczył/ nikogo nie przymufzáiac poniewolnie do żadney fpráwy fwoiey RejPos 338v.

»więźniem być, zatrzymań być, wzięty poniewolnie« [szyk zmienny] (1:1:1): Ale rozna dáleko rzecz ieft/ íamemu íobie więzienie zádać á v drugiego więźziem poniewolnie być. SkarŻyw 473, 511; Albo téż, gdy poniewolnie dla Exilium, poymánia, dla więzienia zátrzyman ieft [wołany do prawa]. SarnStat 1287.

Szeregi: »dobrowolnie i poniewolnie« (1): Proszę cię tedy/ zmiłuy fię nademną/ a odpuść mi grzechy moje/ dobrowolnie y poniewolnie popełnione LatHar 211. [Ponadto w przeciwstawieniach 10 r.]

»gwałtownie (a. wielkim gwałtem) a poniewolnie« [szyk 1:1] (2): [Pan] rofkázuie pośłom fwoim: Nákoniec ábyście gwałthownie á poniewolnie popędzáli á doćífkáli wšzytkich narodow/ áby ízli do domu moiego RejPos 160, 248.

Synonimy: niechętliwie, niechutliwie.